

"Modern Mahrem" ve İslâm'ın Kadına Bakışı

"Modern Mahrem" and Islamic View of Woman

Hüseyin HATEMİ

Prof.Dr.I.Ü.Hukuk Fakültesi, İSTANBUL

I. GİRİŞ

Bu yılın son aylarında Doç.Dr.Nilüfer Göle'nin "Modern Mahrem" (Medeniyet ve örtünme) başlıklı bir incelemesi yayınlandı. Bu kitap üzerine benimle konuşmaya gelen Nokta Muhabiri bu kez de ümidimi boşa çıkardı ve benim söylediklerimin sadece önemsiz bir bölümünü kendi üslubu ile yayınlamaktan başka birşey yapmadı (Nokta, 22 Aralık 1991). [Bu muhabir] bu gibi yazılar yayınlayacak olduktan sonra, kendisinin ve başkasının vaktini boşa harcamaya hiç gerek yoktur.

"Modern Mahrem" kitabı'nın yazarı; önyargılardan kurtulmaya çalışarak konuya bakıyor ve hiç değilse bu konu üzerinde ilmî düşünceye davet eden bir eser ortaya koyma başarısına ulaşıyor.

Ancak, temel çelişkiyi bütün boyutları ile ele almadığı için, [Yazarın] bu kitabı ikinci basıda tekrar ele almasını ve "örtünme" olgusu yanında "açılma" olgusunu da yorumlamasını temenni ediyoruz.

Esas ve temel çelişki, bu alanda da "Hakk" ile "Bâtıl" arasında, islâm ile cahiliyye düzeni arasındadır. Bu çelişki, "değerler" düzeyindedir. Yaratıcı'nın gerçek ve yüce değerleri ile, insanlığı yoldan çıkartmak için olanca gücünü harcamayı seçmiş olan mahlûk İblisin sahte ve yaldızlı kof değerleri karşıt-değerleri arasında!

İblis "değerleri" pazarında kadına "mal" gözü ile bakılır ve fahişelik "dünyanın en eski mesleği" olarak takdim edilir. Bu sahte-değerler piyasasında kimsenin tutarlı olma gibi bir kaygısı, bir endişesi olmadığından, İslâm kadının bir "mal" değil erkek gibi "insan" olduğunu ilân edince bu kez de kendi suçunu İslâm'a isnad ederek "İslâm'ın kadını cariyeleştirdiğini, mal durumuna getirdiğini, oysa kendi piyasasında kadının bedenini satma özgürlüğüne sahip olduğunu" haykırır.

Oysa şekillere, kalıplara, dış yüzlere, maskelere aldanmayalım: Kadını esir pazarına düşürenler, bizim değil, bugün kadını fuhuş sermayesi olarak görebilen yaratıkların selefleridirler. Bizler ise, inşallah, kız çocuklarını diri diri gömülme konumundan "Rabbin başışı nazlı çiçekler" konumuna yücelten Resûl-i Ekrem'in (S.A.) izleyicileriyiz.

Bugün, toplumda, aşırı veya İslâm'a uygun bir "örtünme" olgusu karşısında bir de "iffetsizlik" olgusu vardır. Bu da yeni bir "karşıtlık" değildir. Sorunu "Medeniyet ve örtünme" aldattıcı karşıtlığı bağlamında ele alırsak yanılırız. Medeniyet ve örtünme arasında gerçek bir karşıtlık olmadığını elbette Sayın Göle de bilir. Aksine, kadın ve erkek için "insanlık" konumuna uygun bir ölçüde örtünme, meselâ çıplak Avustralya yerlileri karşısında, "medenî" olmanın bir belirtisidir. Bu ölçüyü tekrar terkederek çıplaklaşma ise, o "vahşilerden de daha aşağı bir dereceye düşmek demektir. Çünkü bu "vahşiler" ve hayvanlar çıplaklıklarında bilinçli değil, masumdurlar. Oysa "iffet" bilincine ve "iffet-iffetsizlik" ayırımına vardıldıktan sonra açılmak, "mahremiyetini terketmek, ahlâkî sorumluluğu gerektirir. Fuhuş tacirleri "iffete düşman oldukları için ma'kul ölçüyü de terkederek aşırı açılmayı kışkırtırlar, teşvik ederler.

İlâhî-Tabîî Hukuk'un bu konudaki ma'kul ölçüsü ise, yalnızca kadın için konmuş ve erkek iffet ile iffetsizlik arasında dilediği gibi seçim yapma yetkisi ile donatılmış değildir. Tam aksine, iffet kadın ve erkek için şarttır. "Modern mahrem" konumunda olanlar sadece müslüman kadınlar değil, aynı zamanda da müslüman erkeklerdir. Kadın ile erkek arasında "örtünme" açısından çok hafif bir farklılık olması, "Kitab-ı Mukaddes'in "Pavlus'un Mektupları" bölümünde Pavlus'un dediği gibi "Kadının başı üzerinde erkek egemenliğinin simgesi" bulunsun diye değildir, sadece ve sadece kadın ve erkek arasında "görme yolu ile uyarılma" açısından fizyolojik farklılık dolayısı ile, yine kadını tacizlerden korumak, onun rahatça sokağa çıkmasını sağlamak içindir. Şu halde rahatça öğrenim görmek ve çalışmak için örtünen kızlar; İslâm'a karşı bir "modernizm" tepkisi göstermek şöyle dursun, tam aksine, Kur'an-ı Kerim'in buyruğuna uymaktadırlar. Bunu yaparken de aynı zamanda gelenekçi aile baskısının "İslâmî" perde altındaki gelenekçi bahanelerini ellerinden almak, "ben hem İslâm'a uygun yaşayabilirim, hem de okuyabilirim" demek istiyorlarsa, bu da esasen İslâm'ın gelenekçiliğe karşı tepkisi demektir, bu tepki de ancak İslâm'ın devrimci yönüne "modernizm" denilebildiği ölçüde bir modernizmdir.

Yüksek öğrenim gören kızlarda gözlemlenen "örtünme" olgusu-, demek oluyor ki, İslâm'a uygun ve bir yan-

dan gelenekçiliğe, bir yandan kadını fuhuş piyasasına sürülen bir "mal" olarak gören "esir ticareti"ne, iffetsizliğe tepkidir, islâm'ın tepkisidir.

Bu olguyu "erkek hâkimiyetinin bir belirtisi" ve dolayısı ile kadını "ikinci sınıf insan haline getirme" olarak görenler yanılmaktadırlar. "Örtünme", aile içinde baba veya kocanın zoru ile oluyorsa, bu şekilde niteleme ilk bakışta doğru görünebilir. Az bir oranda da olsa, islâm'ın istediğinden aşırı bir örtünme, erkek baskısı ile ve islâm'ın temel ilkelerine uyulmayışını "maskeleyem" için de yapılabilir. Tefecilikten kaçınmayan birisi, vicdan azabını veya toplumda itibar kaybını eşinin "burnunun ucunu bile yabancıya göstermemekle telâfi etmeye kalkışabilir. Ancak, örtünme olgusunun gerçek ve tek sebebi bu değildir. Üstelik, "aşırı açılma" ve "iffetsizlik" olgusu, örtünmeden çok daha fazla oranda çağdaş esir pazarı taciri "erkeklerin" hakimiyeti dolayısı ile gerçekleşir. İffetinden zorla yoksun kılınmış ve fuhuş pazarına sürülmüş kadınların hemen tümünün arkasında, O'nun "emeğini" sömüren bir erkek "belâli" vardır ve fuhuş mafyasının başında olanlar da erkeklerdir. Şu halde "modern mahrem" olgusunun incelenmesi, "modern nâmahrem" olgusu da birlikte incelenmedikçe, aynı kitap'ta bir de "medeniyet ve açılma" faslına yer vermedikçe, tam olarak anlaşılabilir temel çelişkinin "Hakk ile Bâtıl" arasında olduğu ortaya çıkamaz. Kadın Dernekleri de asıl bu olgunun üzerine gitmelidirler. Kadının aşırı örtünmesinin, aşırı örtünmeye zorlanmasının ve toplumdan "tecrid" edilmesinin sebebi erkek hakimiyetidir ve kadının fuhuşa ve iffetsizliğe zorlanmasının sebebi "kadının özgür iradesi" midir? Yoksa bütün bu olgularda temel karşıtlık yine "kadın-erkek" sorunu olmaktan önce "Hakk-Bâtıl" sorunu olarak mı görülmelidir? Bu sorunlar üzerinde yüzeyden ve "slogan çığırkanı" olarak değil de gerçekten bilimsel yöntemlerle durulur ve düşünülürse görülecektir ki, temel karşıtlık, "iyi" ile "kötü" arasındadır. "Habîs" kadınlar, kendi hem-cinslerinin sömürülmesinde, fuhuşa itilmelerinde "habîs" erkeklere yardımcı olurlar, iyi kadınlar ise iyi erkekler ile işbirliği yaparlar (Nur, 24/26). iman eden erkekler ve kadınlar birbirlerinin "veli"sidirler, elbirliği ile, "imece" ile, toplumdaki zulmü, fuhuşu, toplumsal ve bireysel bütün hastalık ve soysuzlaşma, inkıraz, fesad sebeplerini kaldırmaya, gidermeye çalışırlar (Tevbe, 9/71). Şu halde "kadın" dernekleri olsun, "erkek" dernekleri olsun, karşıtlığı kadın-erkek fizyolojik farklılığında değil "hâbîs" ile "tayyib" arasında görmelidirler. Bundan sonra, eğer "habâset'i seçiyorlarsa, çevrelerine en uygun sloganı seçerek, "habis erkeklerin boyunduruğu"nu "çağdaşlık gereği", "iman eden kadın ve erkeklerin birbirinin velîsi" olması, eşit toplumsal sorumluluğu paylaşması düşüncesini ise "islâm akıl-dışıılığı ve karanlığı" olarak niteleyebilirler. Esasen, "zulmet ehli'nin çoğunluğu, "Zulmef'i "Nur", "Nur"u "Zulmet" olarak göstermeye, kavram kargaşası doğurmaya uğraşır.

Sonuçta görüyoruz ki, aşırı örtünme de dahil olmak üzere "örtünme" olgusu, "islâm'a tepki" olarak nitelelendirilemez. Buna karşılık, iffetsizliğe kayma olgusu, aşırı açılma ve utanç duygusunu kaybetme olgusu, çoğunlukla kadınların değil de perde ardındaki fuhuş

mafyasının, "çağdaş" kadın tacirlerinin islâm'a ezeli tepkilerinin belirtisidir.

Aşırı olmayan, İlahî-Tabîî kanun ve kurallara uygun olan bir örtünmenin kadın ve erkek için öğütlenmiş olmasının sebebi ise toplumda erkek hakimiyetini pekiştirmek değil, "fesad"ı önlemektir.

Buraya kadar söylediklerimiz bir "giriş" niteliğinde olarak toplumbilimcilerin ilgi alanına girer. Bundan sonraki bölümde kadın ve erkeğin islâm'da insan olarak eşitliği konusu üzerinde duracağız.

II. İSLÂM'DA KADIN-ERKEK EŞİTSİZLİĞİ

Herşeyden önce şunu belirtmek gerekir: insanlık değeri açısından felsefî ve hukukî eşitlik: aynılık, özdeşlik demek değildir. Hukukî eşitlik; fizyolojik özdeşlik iddiasını da birlikte getirdiği ölçüde anlamsız, doğaya aykırı olur. İnsan da kadın-erkek olarak çift yaratılmıştır ve bu yaratılıştaki hikmet vardır (Necm, 53/45, El-Kıyâme, 75/39). Ancak, bu fizyolojik farklılık; bedeninin salgıladığı farklı cinsiyet hormonlarının sonuçları alanındadır. Bu farklılıktan; kadının zekâca ve imanca erkekten daha aşağı bir seviyede olduğunu iddia etmek de yanlıştır. Üstelik, erkek egemenliği özlemini çekenleri Fâtıma'nın eşi ve Zeyneb'in babası olan Emîr-ul-mü'Minîne bu anlamda gelecek olan bir söz isnad etmişlerdir. Cemal Savaşı'ndan sonra Emîr-ul-Mü'minîn'in "kadının dinde, dünyada ve akılda erkekten eksik" olduğunu ileri sürdüğü anlamına gelen bir sözü Nehc-ul-Belâge'ye 1/125-126 sokuşturmuşlardır. Oysa Yunus'un "Ali gibi er gerek işbu sırıra eresi" ve Şeyh Galibin "Rüstem işi anlama, Hayder gerek!" mısra'larında da belirtildiği üzere, "Hikmet beldesinin kapısı" olan Ali'nin böyle bir söz söylemesine imkân yoktur. Kur'an-ı Kerîm tebliğine uymayan hadisler nasıl reddedilirse, bu tebliğe uymayan diğer rivayetler de reddedilir.

Kur'an-ı Kerîm; fizyolojik farkı belirttikten sonra, kadını üç bağlamda ele alır ve bunlardan hiçbirinde kadın ve erkek arasında eşitsizlik getirmez.

Bu bağlamlardan ilki; Yaratıcı önünde insanlık değeri açısından kadın ve erkeğin konumudur. Bu konum açısından kadın ve erkeğin hiçbir farkı yoktur. Bu açıdan kadın ve erkek arasında fark olsa idi, Yaratıcı'nın "Rabb" oluşundan yararlanarak tekâmül etme yeteneği kadından daha fazla olarak erkeğe verilir, yahut kadına hiç verilmezdi. Oysa Yaratıcı insanlık değeri ve insan-ı kâmil olma yeteneği açısından kadın ve erkeği eş yaratmıştır (Araf, 7/172). Bir kez kafalarına saplanan bir önyargıyı, başka birşey okumaksızın ömürleri boyunca tekrarlayan bazı mahlûklar; kadının Kur'an-ı Kerîm'de "hitaba lâyık" görülmediğini iddia ederler. Oysa insanlığa hitab edildiği zaman bu hitabın muhatabı sadece erkekler değil aynı zamanda kadınlardır. Oysa "Kadının Çıkış Yolu-ilâhî Hikmet'de Kadın" (istanbul 1990) incelemesinde de belirttiğim gibi; böyle olsa idi, "elestü.." hitabında sadece erkek "nefs monade'lan" lâyık görülürdü. Oysa "erkek nefis monade'ı" ve "kadın nefis monade'ı" diye bir ayırım yoktur, insanlık değeri ve cevheri açısından kadın ve erkek farkı yoktur (Araf, 7/172). Erkek ve kadınlar

Yeryüzü'nde somut olarak yaratıldıktan sonra da, "kadının hitaba lâyük görülmediği" iddiası ahmaklıktan ibarettir. Böyle olsa idi, yine yukarıda anılan incelemede belirttiğim gibi, "Muhammed, içinizden erkek olanların hiçbirinin babası değildir" buyurulmazdı (Ahzab, 33/40) (Yine bkz: Hatemi, age, 2.baskı, s.156). Yine Âl-i imrân suresinde, 195. âyet-i Kerîmede de aynı şekilde hitabın kadın ve erkeğe şamil olduğu apaçık anlaşılıyor mu? (bkz: Hatemi, age, s.156).

insanlık değeri ve tekâmül etme yeteneği açısından kadın ve erkek arasında hiçbir eşitsizlik söz konusu olmadığı gibi, "insan-ı kâmil" olma yolculuğunun sonuçları ve mükâfatı açısından, âhiret hayatı açısından da kadın-erkek arasında hiçbir fark söz konusu değildir: "içinizden, kadın veya erkek olsun, hiçbirinizin amelini zayi etmem!" (Âl-i imrân, 3/195).

Dolayısı ile, tekâmül yolculuğunun başlangıcı ve sonunda, cins ayırımı asla söz konusu değildir. Sonucu bakımından, yukarıda belirtildiği gibi, âhiret mükâfatı farkı yoktur. Yine kafalarına saplanan bir-iki mübtezel hezeyanı, her fırsatta önünüze sürerek akıllarınca sizi müşkül duruma düşüreceklerini sanan ve "birbirleri için" olan habîs ve habîseler; "erkeklere huri olduğuna göre kadınlara da gılman mı var?" edepsizliği ile izhar-ı ma'rifet ettiklerini sanırlar. Oysa huri ve gılman, cinsiyet çağrışımları ile ilişkisi olmayan, yeryüzü hayatındaki salih amellerin "manâ çocukları" "Vildânun muhaleddün"dur. Kafası olan bunu idrâk eder, "onlar hayvanlar seviyesinde, hatta daha aşağı düzeydedirler" hükmünün kapsamına girenler ise, bu âdî soruyu sormakta devam edebilirler.

Tekâmül yolculuğunun başlangıcı bakımından da, "insan hakları", "tekâmül imkânları" açısından kadın ve erkek açısından hiçbir fark yoktur. Hucurat suresi (49)'nin 13.âyet-i kerîmesi'nde belirtildiği üzere, insan hakları açısından hiçbir ayırım söz konusu olamaz.

Demek oluyor ki, tekâmül yolculuğunun adayı olma bakımından, "insan" "insan"dır. insan olarak, nefis olarak, kadın ve erkek arasında ayırım gözetilmez. Buna bağlı olarak da insan hakları alanında ve tekâmül yolculuğunun âhiret mükâfatı alanında, kadın ve erkek arasında tam bir eşitlik vardır. Tanrı karşısında insanların birbirine üstünlüğü, diğer bir deyişle liyakat ve istihkak farklılığı, kadın veya erkek olmaya değil, "takvâ"ya bağlıdır. Tekâmül yolculuğu sırasında Yaratıcı ile "sevgi enerjisi" bağını kesmeye ve bu enerjisi olanca gücüyle yaşayabilmeye bağlıdır.

Bedenlerin yaratılışı bağlamında ise, kadın-erkek eşitliğinden sözedilmesi anlamsızdır. "Eşitlik" bir hukuk kavramıdır. Fizyoloji kavramı değildir. Fizyolojik bakımdan erkek-dişi farkını inkâr etmeye kalkışmak, leyleği kuşa benzetmek için gagasını ve bacaklarını kısaltmaya benzer. Cins farklılığını giderme yolunda girişimler, ister kadın ister erkek tarafından gelsin, sağlıksız bir "nefis" durumunun belirtisidir. Tedavî gerektirir.

Şu halde felsefî alanda "insan" olarak kadın-erkek arasında tam eşitlik vardır. "Nefis" açısından tam eşitlik,

kadın ve erkek bedenleri söz konusu olduğunda, biyolojik ve fizyolojik açıdan farklılığa yerini bırakır.

Dünya hayatında ise [insan] beden ile birlikte, kadın veya erkek olarak doğduğu için "Mevzu Hukuk" açısından, "nefis"ler arasında eşitlik ilkesini bozmaksızın, "bedenler" arasındaki farklılığı da gidermeye kalkışmaksızın, Tabii-ilahî Hukuk'a uygun bir düzenlemeye gidilmesi gereklidir, işte Kur'an-ı Kerim'in "Mevzu Hukuk"un temel ilkeleri alanında bu yöndeki tebliği de tam bir ahenk içinde bunu yapmıştır:

1. Herşeyden önce, "insan Hakları" açısından, kadın ve erkek arasında hiçbir fark gözetmemiştir. Çünkü "insan hakları" tekâmül kaabiliyeti açısından birbirine eşit olan kadın ve erkek için, tekâmül yolculuğunun başında eşit imkân tanınması demektir (imkân eşitliği).

2. Tekâmül yolculuğunda "iman" mertebesine varan "mü'min" ve "mü'mine"ler için, "velâyet-i âmme"ye katılma bakımından da hiçbir eşitsizlik söz konusu değildir. Kadın ve erkek iman edenler birbirinin velîsidirler, yoksa yalnızca erkekler "velâyet-i emr"de söz sahibi olduklarını iddia edemezler.

3. İnsan hakları ve buna bağlı kamu hürriyetleri dışında, daha dar anlamı ile Kamu Hukuku ve Özel Hukuk düzenlemelerine gelince, bu alandaki bazı farklı düzenlemeler, asla "nefis" ve "insan" olarak eşitlik ilkesini bozmazlar. Sadece, fizyolojik farklılıklar temeline dayanan bazı tâli farklar söz konusudur.

4. Kamu Hukuku alanında erkeklerin kamu görevleri açısından öncelikle görevlendirilmeleri, kamu hizmetlerinin ve bu arada Devlet kişiliği'nin saf bir "hak" değil bir "ödev" olması ve erkek beden yapısının bazı çetin görevlere daha elverişli olup buna karşılık "analık" ve "çocuk eğitimi" kutsal ödevinin ise kadına verilmesi dolayısı iledir. Ancak, kadın, kamu ödevlerine "ehliyetsiz" değildir. Sadece ve sadece erkek için bir plânlama önceliği söz konusudur. Kamu ödevleri için aranan nitelikte bir erkek bulunmadığı takdirde, bu ödev (emanet), bu ödevde "ehil" olmayan erkeğe değil, bu emanetin ehil olan kadına verilir.

5. Özel Hukuk alanındaki bazı farklı düzenlemelere gelince, bunlar da islâm Hukuku'nun "bütün"ü içinde ele alındıkları takdirde, insan hakları açısından bir eşitsizlik getirmedikleri, sadece ve sadece fizyolojik farklılık karşısında hukukî dengeyi sağladıkları görülecektir.

a. Kadın ve erkek, Özel Hukuk bağlamı içinde, "Zeker ve Ünsa" (er ve dişi) olarak değil veya velâyet-i emr karşısındaki terimlerle "Mü'min ve mü'mine" olarak değil, "rical" ve "nisa" olarak, toplumun kadın ve erkek bireyleri olarak ele alınırlar. Özel Hukuk bağlamında erkeğin "ev reisi" oluşu (Kavvâm), erkeği "imtiyazlı" duruma getirmez. Sadece erkeği "eşitler arasında önde" (Primus inter pares) konumuna getirir ve bu konum erkeğe imtiyaz sağlamayıp, aksine, ödevler yükler (Nisa Suresi). "Kadını dövme" gibi bir yetki de asla vermez (Bu konuda, H.Hatemi, Kadının Çıkış Yolu-ilâhî Hikmet'de Kadın, 2.bası, İstanbul 1990 başlıklı incelemeden, daha fazla bilgi alınabilir.).

b. Kadının da boşanma hakkı vardır. Ancak, erkek boşanma tazminatı borçlusu, kadın ise boşanma tazminatı alacaklısı olduğundan, kadın boşanmak istiyorsa, ileride tazminat ihtilâflarına yol açılmaması amacı ile, kadının boşanması hakim hükmü ile olur. Erkek ise, bir süre bekledikten, sulh teşebbüsüne girişildikten ve sonuçsuz kalmasından sonra, ancak iki âdil şahit huzurunda ve bir meclisde tek bir talâk ile eşini boşayabilir. Şu halde görülüyor ki boşanma hakkı açısından da eşitsizlik değil, sadece hukukî dengeyi ve dolayısı ile denkliği, eşitliği sağlayacak bir düzenleme vardır.

c. Miras Hukuku'ndaki farklılık da yine boşanma konusunda olduğu gibi denkliği sağlayacak bir düzenleme temeline dayanır. Kadının aile geçindirme "hukukî" borcu olmadığından, mîras payı da ona göre düzenlenmiştir (Nimet külfete göredir).

d. Tanıklık konusunda da genel ve mutlak bir ehliyetsizlik değil, sadece kadının "fizyolojik" farklılığı

dolayısı ile ve çoğunluk nazar alınarak ve sadece "vaadeli borçlanmalara münhasır olmak üzere farklı bir düzenlemeye gidilmiştir (Alâ-hilâf-il-kıyas sabit olan şey, şâire makıys-ün-aleyh olamaz).

Ayrıntılara girmedğim bu yazıda, iyi niyet ve akıl sahipleri için "itmâm-ı hüccet" ettiğim kanaatindeyim. Hazret-i isa'yı korkuttukları rivayet edilen "ahmaklar" için "itmâm-ı huccef'in yararı yoktur. Onlar, ömürlerinin sonuna kadar, "İslâm, çağdaşığa, liberalizme, sosyalizme, lâikliğe, demokrasiye, insan haklarına, Hukuk Devletine, feminizme, sivil topluma ve daha daha ileride moda olacak her terime tümünden karşı ve dolayısı ile çağdışıdır" demekten usanmayacaklardır. Bir de "habis" ve "habise"lere karşı itmâm-ı hüccet etmenin yararı yoktur. Onlar da vaade çatıncaya kadar saplandıkları bataкта oynayabilirler (en'am, 6/91; Tür, 52/12). Sözüm, "Hakk ve Sabır yolunda öğütleşen, hüsrandan kurtulmak isteyen, kadın ve erkek insanlara"dır (Asr Suresi).